

Omaž REDŽU MULICU

Autor teksta: Akademik Zuvdija Hodžić

I da je **Redžo Mulic** bio manje značajan umjetnik, zavicać bi imao razloga za ponos ali i obavezu da obilježava i čuva sjećanje na njega. Ovaj omaž, vjerujem, samo je uvod u manifestacije trajnog i dugacjeg profila posvećene stvaralaštvu Redža Mulica. Jer, zaista, bio je i veliki čovjek i stvaralac čije djelo za jedan širok i veliki pojam kao što je nacionalna kultura i umjetnost, predstavlja i pionirski poduhvat i njenu vrhunsku vrijednost.

Naravno, od zavicaća koji je presudno uticao na formiranje Mulicevog karaktera i ličnosti, bilo bi iluzorno očekivati da mu je omogućio da se iskaže i kao umjetnik koji je kreativnim potencijalom bio iznad i sredina sa dugom muzičkom tradicijom, akademijama, operama, simfonijskim i drugim orkestrima i institucijama. Ali, zavicać je dužan, više sebi nego umjetniku, da učini koliko može, da, napokon, **ulicu** u kojoj je Mulic rođen, nazove njegovim imenom, da kopiju jedne od bisti u prištinskom Domu kulture, u Udruženju kompozitora Kosova i dijelu gradskog parka nazvanog "**Redžovo čoše**" ili nad njegovim grobom na gusinjskom groblju, postavi na početku te ulice ili njenoj sredini, okrenutu ka Ali-pašinim izvorima, da pokazuje na umjetnikova inspirativna izvorišta i naš odnos prema svojim velikanima.

Gusinje, za sada, nema nikog ravno Redžu Mulicu, umjetniku koji je govorio: "**Muzika je moja prva i posljednja ljubav. Ona za mene znači život. I više od toga - život za druge**", potvrđuje to i svojim djelom i ličnošću. Njegova biografija preuzeta iz enciklopedija i leksikona, svedena na najosnovnije podatke izgleda ovako:

Rodjen u **Gusinju, 18. III 1923**, umro u **Prištini, 11. II 1982**. Najznačajniji, najpoznatiji i najplodniji kosovski muzičar. Srednju školu učio u **Skoplju**, Muzičku akademiju u **Beogradu**. Bio profesor srednje muzičke škole u Prizrenu, glavni urednik muzičkog programa u Televiziji Priština i kompozitor Radio Prištine. Svestrano obrazovan i izuzetno nadaren, komponovao je sve - **od vokalne, kamerne, scenske, filmske, simfonijske do dječje muzike**. Dobitnik brojnih priznanja u zemlji i inostranstvu. Istaknut kao melograf i pedagog koji je stvorio značajne kadrove. Kompozicije su mu izvodjene širom Evrope, posebno u Austriji, Njemačkoj i Francuskoj. Najvažnija djela: "**Dvije simfonije**", "**Fantazija**", "**Pastorala i igra**", "**Prizrenski akvareli**", "**Legenda za violinu i klavir**", "**Elegija za violoncello, violinu i klavir**", "**Obracun**", kao i veliki broj dokumentarnih filmova; muzika za pozorišne predstave: "**Besa**", "**Erheveja**", "**Irkutska prica**", "**Pelinovo**" i druge; vokalna - "**Kosovo**", "**Mala popularna svita**", "**Jesen II**", "**Vjeshta**", ("**Jesen I**") - **prva nagrada na svjetskom festivalu u Langolenu, u Engleskoj**; kantate; "**Jugoslavija**", "**Poema za njih**", "**Baresha**", ("**Cobanica**") - **muzika za balet "Legenda o pobedi"** i "**Nita**", i veliki broj horskih kompozicija. **Obradio je 150 albanskih i drugih narodnih pjesama.**

Ova jedinica, kao i ostale o Redžu Mulicu, pogrešno navode godinu umjetnikova rođenja. Jer, rođen je, zapravo, **1921.** godine. Nekoliko mjeseci kasnije na katunu iznad sela **Dolje**, umjesto vedre cobanske pjesme, glasova planinki i klepeta caktara - čuće pucanje, koji će na pragu kolibe, usmrtniti njegovog oca **Nasa**. Kolibu je opkolila potjera, obaviještena da su u njoj kacaci. Meci ispaljeni iz desetak pušaka, izrešetace "kasnake" kolijevke u kojoj je spavao Redžo. Dijete će, čudom, ostati nepovrijeđeno.

U Gusinju će završiti **četvororazrednu osnovnu školu**, zatim dvije godine učiti **puškarski zanat**, a onda uz velike žrtve i podršku **majke i dva starija brata** nastaviti školovanje na **Velikoj medresi** u Skoplju.

Jedan kasniji događaj, kao skriveno svjetlo, pokazuje Redžovu divnu ljudsku i umjetničku prirodu.

Bilo je to početkom Drugog svjetskog rata. Pored **Ali-pašinih izvora**, skrajnuta od naselja, nalazila su se dva napuštena betonska rezervoara za vodu u cijoj mracnoj podrumi niko nije zalazio. Polazeci pored nje, italijanska patrola je cula violinu. Neko je, nestvarno svirao Paganiniju. Cinio je to virtuosno. Iznenadjeni i zadivljeni, vojnici su sacekali da neobicni maestro završi i izadje. Jos vise su se iznenadjili kada su vidjeli ko je. Ali, od tog susreta sa "Paganinijem sa Prokletija", Talijani gotovo nisu mogli bez Redža i njegove muzike.

Medju medresantima Redžo je bio poznat kao najbolji učenik, a narocito slikar ciji su radovi bili najzapaženiji na školskim izložbama. i drugovi i profesori su ga izuzetno cijenili i voljeli. Jedan od njih, ruski emigrant **Aleksander Zalijev**, profesor muzike i iskusni pedagog, odmah je uocio za šta je Redžo najdarovitiji i od prvih dana poklonio mu pažnju. Uključio ga je u školski hor i povjerio mu violinu koju je Redžo toliko zavolio da joj je sve više posvecivao ne samo rijetke slobodne casove vec i citave noci, stizuci na nastavu u posljednjem minuta, neispavan, i bez dorucka. Kao i profesor Zalijev i talijanski oficiri i vojnici su mu proricali sjajnu muzicku karijeru. Bili su toliko uvjereni u to, a toliko su ga zavoljeli da, kad se jednom opio i odao im da "**voli Staljina i Rusiju**", prestraženi da to ne cuje jos neko, ubacili su ga u sobicak i zaključali. Sjutradan su mu skrenuli pažnju da bude oprezan - da ne bi i njih i sebe doveo u opasnost.

Umjetnost je pobijedila. Nažalost, desetak godina kasnije, ta izjava bice alka koja ce zatvoriti golootocki lanac oko Redža. Predratni skojevac koji ce se **26. marta 1941.** godine ne samo pridružiti radnicko-studentskim demonstrantima vec sa visoko podignutom zastavom naci na celu kolone, koji ce se u ratnim danima, rizikujuci život - hrabro suprostavljati nacionalnim i vjerskim podjelama i boriti za revolucionarne ideale, poratni zanesenjak koji ce otici da pomogne tamo gdje je najpotrebnije, sušta suprotnost svakoj dogmi i uskosti, a pogotovu tome u ime cega je stradao, prezivjece i preturiti sve strahote jugoslovenskog "**Gulaga**". Vratice se uspravna cela, povrijedjen, ali ne i osramocen. Kao covjek, on ce jos vise saosjecati sa patnjama drugih, sa vremena na vrijeme odavace se picu, i kao i svaki istinski umjetnik - potpuno ce se predati muzici. Stvorice djela izuzetne snage i ljepote, izvornosti i vjere, ali neke pradavne tuge. Poslije Golog otoka, nebo njegove muzike pokrvice zatamnili tonovi i valeri.

Mada se na **Golom otoku** našao kao nevina žrtva, sjenka njegovog stradalnika nece mu donijeti hladovinu, vec ce ga, naprotiv, pratiti i pritiskati do kraja života. To ce biti i razlog da ne dobije i **nagradu AVNOJ**, za koju je predlagan, a koju je njegovo djelo i zaslužilo i nadživjelo

Bio je neobican covjek kojega i kad je bio "nemoguc" bilo nemoguće ne voljeti. Znao je da za noc potroši s društvom sve sto ima, da udje u prvi voz i otputuje bilo kud, ne znajuci dje je sišao ni kako se tu našao, ali da roditeljski brine o mladim talentima, pomažuci ih znanjem i novcem. Znao je da dobije svetska priznanja i nagrade, a da to ne saopsti ni najblizima. Znao je da villi i bio voljen. Rijetko su gdje licnost i djelo bili u najpunijem saglasju kao kod njega. Licnost u životu, bio je to i u umjetnosti...

Svi koji su pisali o Mulicevoj muzici, smatraju "**Drugu kosovsku simfoniju**" najzreljim njegovim djelom, najpogodnijim za razumjevanje Muliceve poetike. "Druga kosovska simfonija" sadrži sve karakteristike Muliceve originalnosti; bogat ritam, bujnu orkestraciju, metaforicnost, i misaonost, maštovitost i svježinu, magijsku poeticnost u melodiji i harmoniji, razigranost u formi, oplemenjen muzicki jezik i prozimanje emocija - od najlicnijih do epskih. Mulic kao umjetnik koji je neprestano tragao za novim valerima pa je cesto i vjesto upotrebljavao i drevne instrumente - docaravajuci, kao u "Drugoj kosovskoj simfoniji". Zvuke tamburuce - "**citeljije**". U tome vide Mulicevu duhovnu vezu sa kosovskim podnebljem, njegovom prosloscu i sudbinom. Sve sto u njegovom djelu poznaju kao "**zelenu boju Kosova**". Nosi u sebi i zvuke, mirise i boje gusinjskih pejzaža, neba, rijeka, života i etike njegovih ljudi, širine njihove duse i duha, svjezine izvora i voda pored kojih je umjetnik odrastao. Sve je vidio i doživio onda kad se najviše i najdublje pamti - i pucnji koji su ga lišili oceve ljubavi, i tamnu jeku vjekova, i raskošnu ljepotu prirode, i tajanstvenost Prokletija, i utreptalost i rascvetalost zvijezda, i bjelinu snjegova, i opojnost i jarkost gorskog bilja i upornost i hrabrost planinska, i mujezinov poziv s minareta i zvona s katolicke i pravoslavne crkve, i svirku albanskih cobana, i tužbalicu crnogorskih udovica, i njeznost muslimanskih balada.

Sve se to slivalo u jedinstvenu simfoniju, u muziku koju je zivio i stvarao Redžo Mulic, koji zadivljuje i one sa vecim obrazovanjem, ali je vole i oni koji ne znaju ni za note ni slova, ali imaju dušu da osjete i srce da je prime.

*" Kao I sve velike rijeke",
"I Sena dolazi iz provincije" - kaze Zak Prever.*

Ako je u muzici posao od zavicajne **Vrujice**, Redžo Mulic je u njoj postao rijeka koja, prepoznatljiva po zelenoj boji života, tece vremenom i prostorom, svesna da su joj **izvori u Gusinju** i zato tako sigurna u sebe i svoju snagu.